

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

Кафедра конституційного і міжнародного права факультету № 4

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Напрями розвитку науки конституційного права»

вибіркових компонент
освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої
освіти

Галузь знань – 08 Право

Спеціальність – 081 Право

Освітня кваліфікація – Доктор філософії за спеціальністю 081 Право

(спеціалізація 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право)

(Шифр за ОПП – ВК.03.2)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 31.08.2023 № 10

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 4
Протокол від 16.08.2023 № 8

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС (протокол від 10.08.2023 № 15).

Розробник: завідувач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 ХНУВС, к.ю.н., доцент Гудзь Т. І.

Рецензенти:

1. Професор кафедри міжнародного і європейського права юридичного факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, д.ю.н., професор Гавриленко О. О.
2. Завідувач кафедри адміністративного права і процесу факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор Салманова О. Ю.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 16	ВК.03.2 Право 081 «Право» третій (освітньо-науковий) доктор філософії	Навчальний курс – 2 Семестр – 3 Види контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
	заочна форма навчання Лекції – 8; Семінарські заняття – 10; Самостійна робота – 72; Індивідуальні завдання: Есе – III семестр.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Викладання навчальної дисципліни «Напрями розвитку науки конституційного права» (спеціалізація 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право) має на меті забезпечити формування у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії здатності розв'язувати комплексні задачі та проблеми в галузі права, здійснювати в цій галузі дослідницько-інноваційну діяльність, що передбачає глибоке осмислення наявних знань, створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, практичне впровадження отриманих результатів.

Це передбачає формування у здобувачів таких загальних компетентностей:

ЗК-1. Здатність до критичного осмислення суспільних та галузевих процесів і явищ.

ЗК-3. Здатність бачити поліваріативність підходів до розв'язання сформульованої проблеми, а також сформулювати алгоритм її вирішення.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання під час наукового пошуку і у практичних ситуаціях.

ЗК-9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність), синтезувати комплексні ідеї.

ЗК-10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-11. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

ЗК-12. Здатність працювати в міжнародних наукових проектах.

ЗК-13. Здатність розробляти наукові проекти та управляти їх реалізацією.

ЗК-15. Здатність оцінювати результати наукових досліджень інших науковців за об'єктивними критеріями.

2.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Напрями розвитку науки конституційного права» полягають у формуванні у здобувачів таких фахових компетентностей:

ФК-1. Формування концептуального знання щодо сутності верховенства права як однієї з основоположних цінностей демократичної держави. Уміння застосовувати принципи верховенства права, в тому числі, у ситуаціях законодавчої невизначеності.

ФК-2. Формування концептуального знання щодо системи права Європейського Союзу та її співвідношення з правовою системою України.

ФК-3. Формування концептуального знання щодо меж впливу норм міжнародного, зокрема європейського права на стан національного законодавства, тенденцій його трансформації.

ФК-4. Формування концептуального знання щодо форм впливу практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.

ФК-6. Формування навичок проведення порівняльно-правових досліджень окремих інститутів права.

ФК-8. Формування умінь застосовувати традиційні та новітні методи й інструменти наукового пошуку.

ФК-9. Формування навичок застосування міждисциплінарного підходу в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

ФК-10. Формування умінь ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення правових норм, а також знання практики їх застосування.

ФК-11. Формування умінь критично оцінювати результати наукових пошуків, інноваційний характер одержаних результатів і на цій основі підвищувати рівень своєї професійної діяльності, включаючи безперервний саморозвиток та самовдосконалення.

ФК-13. Формування умінь і навичок доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію про ідеї, проблеми, ухвалені рішення, досвід та аргументації; відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності.

ФК-14. Формування умінь і навичок самостійно готувати проєкти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

ФК-15. Формування умінь і навичок самостійно готувати проєкти актів правозастосування, включаючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та умотивованості.

2.3. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми, за підсумками вивчення дисципліни «Напрями розвитку науки конституційного права» (спеціалізація 12.00.02 – конституційне право; муніципальне право) здобувачі мають досягти таких програмних результатів:

ПРН-1. Застосовувати системний підхід під час оцінювання суспільних процесів і явищ; визначати основи функціонування відповідних процесів і явищ через правову парадигму.

ПРН-3. Демонструвати високий ступінь самостійності, а також навички групової взаємодії в ході розробки, реалізації й подальшого управління науковими проектами.

ПРН-4. Здійснювати апробацію результатів дослідження шляхом їх оприлюднення перед науковою спільнотою, в тому числі іноземною.

ПРН-6. Вміти використовувати здобутки теорії права, інших правових наук під час здійснення комплексних досліджень, а також розв'язання проблем окремої групи правових відносин.

ПРН-10. Вміти використовувати сучасні інформаційні технології під час пошуку, збирання, обміну, демонстрації інформації, а також проведення наукових заходів.

ПРН-13. Знати методику педагогічної діяльності в галузі права, а також сучасні освітні методи та технології; вміти використовувати інформаційні та комунікативні технології задля проведення очного або дистанційного навчання.

ПРН-15. Демонструвати авторитетність, інноваційність, академічну та професійну доброчесність під час створення та інтерпретації нових знань через наукове дослідження, яке відповідає стандартам національного та міжнародного рівнів.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Наука конституційного права як фундаментальна галузева юридична наука.

Поняття науки конституційного права, її місце в системі галузевих юридичних наук. Проблема співвідношення термінів «конституційне право» і «державне право»: різниця у підходах до поняття та визначення нормативного змісту.

Виникнення та розвиток науки конституційного права. Радикалістський та ліберальний напрямки розвитку науки конституційного права. Розвиток сучасної науки конституційного права. Витоки конституційно-правової думки України.

Система науки конституційного права. Завдання та функції науки конституційного права (політична, методологічна, ідеологічна, прогностична, комунікативна, експертна). Поняття та категорії науки конституційного права: їх роль та місце в системі конституційно-правового знання. Задачі науки конституційного права в умовах становлення та розвитку державності України.

Принципи і теорії науки конституційного права. Концепції, доктрини, гіпотези конституційного права. Співвідношення науки конституційного права і системи конституційно-правових навчальних дисциплін.

Тема № 2. Концептуальні підходи до визначення предмету науки конституційного права.

Предмет науки конституційного права: загальнотеоретичні і практичні питання. Джерела та функції, конституційно-правові відносини, конституційна відповідальність, історія галузі конституційного права, законодавства, науки та навчальної дисципліни; доктрина конституційного права; методологічний та науково-категоріальний апарат як складові предмету науки конституційного права.

Структура та задачі предмету конституційного права України.

Сучасні тенденції розвитку науки конституційного права.

Тема № 3. Методологічні проблеми науки конституційного права.

Методологія та методи науки конституційного права: взаємозв'язок понять.

Методологія конституційно-правової теорії та практики. Методологічні принципи (об'єктивності, причинності, раціональності, теоретичності, системності, критичності). Функції методології конституційної теорії та практики: орієнтуюча, прогностична, забезпечувальна, систематизуюча. Рівні методології.

Внутрішня організація та регулювання процесу пізнання або практичної діяльності того чи іншого об'єкта як основна функція методу науки конституційного права. Дослідницькі методи конституційно-правової науки: загальнотеоретичні (матеріалістична діалектика, системний метод, функціональний, історичний, порівняльний, формально-логічний, формально-юридичний, метод моделювання, державно-правового експерименту) та спеціальні (статистичний, соціометричний, синергетичний тощо). Вибір та використання методів дослідження у конституційній науці.

Тема № 4. Доктринальні джерела сучасної науки конституційного права.

Багатозначність категорії «джерело права». Поняття «джерело науки конституційного права». Ознаки джерел науки конституційного права.

Класифікація джерел науки конституційного права. Нормативно-правові акти, міжнародні та внутрішньодержавні договори, судовий прецедент, правова доктрина, правовий звичай, релігійні джерела. Проблеми визначення системи джерел науки конституційного права.

Доктрина конституційного права як основне джерело сучасної науки конституційного права. Правові доктрини: ліберально-демократична, класова, марксистська та ін., їх вплив на конституційний розвиток у країнах світу. Проблеми та перспективи розвитку правової доктрини в системі джерел науки конституційного права.

Тема № 5. Роль і місце конституційного права в політико-правовій доктрині країн світу.

Поняття та сутність конституціоналізму. Конституційно-правові норми як елемент конституціоналізму.

Особливості виникнення та існування конституціоналізму у різних країнах світу. Концепції конституціоналізму (формальна, матеріальна, інституційна). Впровадження доктрини конституціоналізму в різних країнах світу. Глобальний конституціоналізм: сутність та сучасні тенденції становлення та розвитку.

Сучасний конституціоналізм та конституційні перетворення в Україні.

Тема № 6. Актуальні проблеми конституційного права.

Проблеми формування парадигми конституційного права в Україні.

Проблеми становлення конституціоналізму в Україні. Охорона Конституції та проблеми забезпечення конституційної законності. Проблеми конституційно-правової відповідальності. Проблеми становлення громадянського суспільства. Державно-правові конфлікти.

Проблеми реформування конституційного ладу. Проблеми забезпечення прямого народовладдя в Україні. Проблеми оптимізації форми держави в Україні. Проблеми територіальної організації публічної влади в Україні. Проблеми конституційно-правового статусу людини і громадянина в світлі конституційної реформи.

Проблеми імплементації міжнародно-правових стандартів у законодавство України.

Тема № 7. Конституційний процес як предмет досліджень конституційного права.

«Конституційний процес» в конституційному праві: загальні питання. Загальні риси конституційного процесу в різних країнах світу. Види (способи реалізації) конституційного процесу.

Конституційний процес в Україні: історія і сучасність. Конституція України як правова основа конституційного процесу. Основні напрями вдосконалення конституційного процесу в контексті правової реформи. Актуальні проблеми вдосконалення законодавства щодо конституційного процесу.

Європейський вимір конституційних перетворень в Україні.

Тема № 8. Конституційне регулювання основ суспільного ладу як предмет дослідження науки конституційного права.

Конституційний лад та його співвідношення із суспільним та державним ладом. Засади конституційного ладу як загальний конституційно-правовий інститут.

Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України. Гуманістичні та демократичні засади конституційного ладу України.

Форма Української держави та її якісні риси. Форма правління та форма державного устрою згідно Конституції України 1996 р., форма державного режиму. Україна – суверенна і незалежна держава. Україна – демократична, правова, соціальна держава. Політичні, економічні, соціальні та культурні засади конституційного ладу України.

Політико-правові проблеми забезпечення стабільності конституційного ладу України та його основ.

Тема № 9. Проблеми та шляхи удосконалення реалізації інституту народовладдя.

Народовладдя як принцип демократичної системи та сутність демократичної держави. Народний суверенітет і його співвідношення з державним та національним суверенітетом.

Форми здійснення народовладдя. Безпосередні форми здійснення народовладдя. Представницькі форми здійснення народовладдя.

Пряме волевиявлення Українського народу – основа конституційного ладу. Основні функції здійснення народовладдя в Україні. Установча функція народовладдя. Уповноважуюча функція народовладдя. Державно-організуюча функція народовладдя. Контрольна функція народовладдя.

Удосконалення безпосередньої форми здійснення народовладдя. Удосконалення представницької форми здійснення народовладдя.

Тема № 10. Шляхи реформування публічної влади в Україні.

Поняття, види та ознаки органів публічної влади. Відмінні риси органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Конституційні основи реформування органів законодавчої, виконавчої, судової влади та контрольно-наглядових органів України. Напрями реформування Верховної Ради України – парламенту України. Глава держави – Президент України та перспективи конституційної реформи. Реформування органів виконавчої влади в Україні. Напрями реформування судової влади в Україні. Перспективи реформування конституційних контрольно-наглядових органів в Україні.

Конституційні основи реформування місцевого самоврядування в Україні. Напрями реформування місцевого самоврядування в Україні. Проблеми реформування територіальної громади. Реформування повноважень органів місцевого самоврядування. Зміцнення правових гарантій місцевого самоврядування при здійсненні конституційної реформи в Україні.

Взаємовідносини між державною владою та місцевим самоврядуванням у контексті еволюції сучасної державності.

Тема № 11. Трансформація державного суверенітету в умовах інтеграційних процесів.

Еволюція розуміння суверенітету держави. Відмінність суверенітету держави від суверенних прав держави; суверенітету нації від суверенних прав нації; суверенітету народу від суверенних прав народу.

Фактори, що впливають на сучасне розуміння державного суверенітету (глобалізація, збройні конфлікти, активне втручання у внутрішньополітичні процеси та ін.). Десуверенізація як спосіб (форма) трансформації державного суверенітету. Вплив наднаціональних утворень на трансформацію державного суверенітету. Трансформація розуміння змісту суверенітету держави в умовах загальносвітових процесів глобалізації.

Суверенітет держави та його роль в становленні конституційного ладу України в умовах глобалізації.

Тема № 12. Еволюція розвитку концепцій прав людини.

Зародження вчень про права людини. Природно-правові ідеї давньогрецьких мислителів. Уявлення про права людини у Стародавньому Римі. Становлення універсальних прав людини в період Середньовіччя. Розвиток концепції прав людини і громадянина Нового часу. Розвиток правової думки про права людини у сучасній зарубіжній юридичній науці.

Витоки та особливості становлення вітчизняної ідеї прав людини. Права особи у вітчизняній теорії природного права.

Права людини та процеси глобалізації: універсалізм та цивілізаційна своєрідність. Формування універсальних стандартів прав людини.

Тема № 13. Формування спеціальних правових статусів особи в конституційно-правовій теорії та практиці.

Поняття, види та зміст правового статусу людини і громадянина в Україні в умовах конституційної реформи. Правосуб'єктність та принципи правового статусу людини і громадянина. Громадянство як елемент правового статусу людини і громадянина.

Правовий статус внутрішньо переміщених осіб: вітчизняний та зарубіжний досвід. Перспективи удосконалення правового статусу національних меншин в Україні.

Правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.

Вплив міжнародного співробітництва держав на розвиток правового статусу людини.

Тема № 14. Конституційні гарантії прав людини та громадянина: напрями удосконалення.

Становлення і розвиток конституційно-правових гарантій прав людини та громадянина. Інтегративний підхід до розуміння гарантій прав людини та громадянина.

Система конституційних гарантій прав людини та громадянина. Міжнародно-правові та національні гарантії: поняття, види.

Конституційні гарантії прав людини та громадянина в Україні та їх удосконалення. Посилення філософсько-правової обґрунтованості конституційних гарантій. Універсалізація основоположних прав. Розширення змісту й обсягу прав. Конкретизація прав. Оптимізація правообмежень. Уточнення обов'язків. Носії прав і обов'язків. Посилення гарантованості прав.

Тема № 15. Громадянське суспільство в Україні як пріоритетний предмет конституційно-правових досліджень.

Зародження, становлення та розвиток громадянського суспільства. Погляди на громадянське суспільство та його структуру. Визначення сутності та змісту громадянського суспільства. Правові форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою.

Ідеї і принципи громадянського суспільства. Ідеали громадянського суспільства як цивілізаційна цінність.

Проблеми конституційних основ становлення та розвитку громадянського суспільства на сучасному етапі державотворення. Проблема встановлення конституційно-правового статусу інститутів громадянського суспільства. Взаємодія держави і політичних партій: проблеми удосконалення. Релігійні організації і держава: організаційно-правова взаємодія.

Тема № 16. Конституційно-правові засади взаємовідносин людини, суспільства та держави: шляхи гармонізації.

Співвідношення «людина – суспільство – держава» на різних історичних етапах. Взаємовідносини людини, суспільства та держави в теоріях і концепціях.

Основні конституційні принципи взаємодії держави, суспільства і людини в умовах еволюції сучасної державності. Пріоритетність прав людини у відносинах «людина – суспільство – держава». Гарантованість прав і свобод людини як важливий напрям взаємодії людини, суспільства і держави.

Гармонізація відносин між державою, суспільством і людиною – визначальний чинник демократизму держави. Гармонізація співіснування більшості й меншості суспільства. Підвищення довіри населення до діяльності держави. Децентралізована політична система. Розширення участі громадянських структур в управлінні різними сферами суспільного життя, їх вплив на процеси державотворення. Демократизація українського суспільства запорука входження до європейської спільноти.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на	Д	К	О	І	П
--------------------------------	--------------------------------	---	---	---	---	---

	вивчення навчальної дисципліни						
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Наука конституційного права як фундаментальна галузева юридична наука.	5	2	-	-	-	3	
Тема № 2. Концептуальні підходи до визначення предмету науки конституційного права.	5	-	-	-	-	5	
Тема № 3. Методологічні проблеми науки конституційного права.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 4. Доктринальні джерела сучасної науки конституційного права.	5	-	-	-	-	5	
Тема № 5. Роль і місце конституційного права в політико-правовій доктрині країн світу.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 6. Актуальні проблеми конституційного права.	5	-	2	-	-	3	
Тема № 7. Конституційний процес як предмет досліджень конституційного права.	6	2	-	-	-	4	
Тема № 8. Конституційне регулювання основ суспільного ладу як предмет дослідження науки конституційного права.	5	-	2	-	-	3	
Тема № 9. Проблеми та шляхи удосконалення реалізації інституту народовладдя.	7	2	-	-	-	5	
Тема № 10. Шляхи реформування публічної влади в Україні.	7	-	2	-	-	5	
Тема № 11. Трансформація державного суверенітету в умовах інтеграційних процесів.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 12. Еволюція розвитку концепцій прав людини.	6	-	2	-	-	4	
Тема № 13. Формування спеціальних правових статусів особи в конституційно-правовій теорії та практиці.	5	-	2	-	-	3	
Тема № 14. Конституційні гарантії прав людини та громадянина: напрями удосконалення.	6	2	-	-	-	4	
Тема № 15. Громадянське суспільство в Україні як пріоритетний предмет конституційно-правових досліджень.	6	-	-	-	-	6	
Тема № 16. Конституційно-правові засади взаємовідносин людини, суспільства та	4	-	-	-	-	4	

держави: шляхи гармонізації.							
Всього за семестр:	90	8	10	-	-	72	Екзамен

4.2. Завдання на самостійну роботу

Завдання що виносяться на самостійну роботу	
	Тема № 1. Наука конституційного права як фундаментальна галузева юридична наука.
	<p>Поняття науки конституційного права, її місце в системі галузевих юридичних наук. Проблема співвідношення термінів «конституційне право» і «державне право»: різниця у підходах до поняття та визначення нормативного змісту.</p> <p>Виникнення та розвиток науки конституційного права. Радикалістський та ліберальний напрямки розвитку науки конституційного права. Розвиток сучасної науки конституційного права. Витоки конституційно-правової думки України.</p> <p>Система науки конституційного права. Завдання та функції науки конституційного права (політична, методологічна, ідеологічна, прогностична, комунікативна, експертна). Поняття та категорії науки конституційного права: їх роль та місце в системі конституційно-правового знання. Задачі науки конституційного права в умовах становлення та розвитку державності України.</p> <p>Принципи і теорії науки конституційного права. Концепції, доктрини, гіпотези конституційного права. Співвідношення науки конституційного права і системи конституційно-правових навчальних дисциплін.</p>
	Тема № 2. Концептуальні підходи до визначення предмету науки конституційного права.
	<p>Предмет науки конституційного права: загальнотеоретичні і практичні питання. Джерела та функції, конституційно-правові відносини, конституційна відповідальність, історія галузі конституційного права, законодавства, науки та навчальної дисципліни; доктрина конституційного права; методологічний та науково-категоріальний апарат як складові предмету науки конституційного права.</p> <p>Структура та задачі предмету конституційного права України.</p> <p>Сучасні тенденції розвитку науки конституційного права.</p>
	Тема № 3. Методологічні проблеми науки конституційного права.
	<p>Методологія та методи науки конституційного права: взаємозв'язок понять.</p> <p>Методологія конституційно-правової теорії та практики. Методологічні принципи (об'єктивності, причинності, раціональності, теоретичності, системності, критичності). Функції методології конституційної теорії та практики: орієнтуюча, прогностична, забезпечувальна, систематизуюча. Рівні методології.</p> <p>Внутрішня організація та регулювання процесу пізнання або практичної діяльності того чи іншого об'єкта як основна функція методу науки конституційного права. Дослідницькі методи конституційно-правової науки: загальнотеоретичні (матеріалістична діалектика, системний метод, функціональний, історичний, порівняльний, формально-логічний, формально-юридичний, метод моделювання, державно-правового експерименту) та спеціальні (статистичний, соціометричний, синергетичний тощо). Вибір та використання методів дослідження у конституційній науці.</p>
	Тема № 4. Доктринальні джерела сучасної науки конституційного права.
	<p>Багатозначність категорії «джерело права». Поняття «джерело науки конституційного права». Ознаки джерел науки конституційного права.</p> <p>Класифікація джерел науки конституційного права. Нормативно-правові акти, міжнародні та внутрішньодержавні договори, судовий прецедент, правова</p>

	<p>доктрина, правовий звичай, релігійні джерела. Проблеми визначення системи джерел науки конституційного права.</p> <p>Доктрина конституційного права як основне джерело сучасної науки конституційного права. Правові доктрини: ліберально-демократична, класова, марксистська та ін., їх вплив на конституційний розвиток у країнах світу. Проблеми та перспективи розвитку правової доктрини в системі джерел науки конституційного права.</p>
	<p>Тема № 5. Роль і місце конституційного права в політико-правовій доктрині країн світу.</p> <p>Поняття та сутність конституціоналізму. Конституційно-правові норми як елемент конституціоналізму.</p> <p>Особливості виникнення та існування конституціоналізму у різних країнах світу. Концепції конституціоналізму (формальна, матеріальна, інституційна). Впровадження доктрини конституціоналізму в різних країнах світу. Глобальний конституціоналізм: сутність та сучасні тенденції становлення та розвитку.</p> <p>Сучасний конституціоналізм та конституційні перетворення в Україні.</p>
	<p>Тема № 6. Актуальні проблеми конституційного права.</p> <p>Проблеми формування парадигми конституційного права в Україні.</p> <p>Проблеми становлення конституціоналізму в Україні. Охорона Конституції та проблеми забезпечення конституційної законності. Проблеми конституційно-правової відповідальності. Проблеми становлення громадянського суспільства. Державно-правові конфлікти.</p> <p>Проблеми реформування конституційного ладу. Проблеми забезпечення прямого народовладдя в Україні. Проблеми оптимізації форми держави в Україні. Проблеми територіальної організації публічної влади в Україні. Проблеми конституційно-правового статусу людини і громадянина в світлі конституційної реформи.</p> <p>Проблеми імплементації міжнародно-правових стандартів у законодавство України.</p>
	<p>Тема № 7. Конституційний процес як предмет досліджень конституційного права.</p> <p>«Конституційний процес» в конституційному праві: загальні питання. Загальні риси конституційного процесу в різних країнах світу. Види (способи реалізації) конституційного процесу.</p> <p>Конституційний процес в Україні: історія і сучасність. Конституція України як правова основа конституційного процесу. Основні напрями вдосконалення конституційного процесу в контексті правової реформи. Актуальні проблеми вдосконалення законодавства щодо конституційного процесу.</p> <p>Європейський вимір конституційних перетворень в Україні.</p>
	<p>Тема № 8. Конституційне регулювання основ суспільного ладу як предмет дослідження науки конституційного права.</p> <p>Конституційний лад та його співвідношення із суспільним та державним ладом. Засади конституційного ладу як загальний конституційно-правовий інститут.</p> <p>Закріплення загальних засад конституційного ладу в Конституції України. Гуманістичні та демократичні засади конституційного ладу України. Форма Української держави та її якісні риси. Форма правління та форма державного устрою згідно Конституції України 1996 р., форма державного режиму. Україна – суверенна і незалежна держава. Україна – демократична, правова, соціальна держава. Політичні, економічні, соціальні та культурні засади конституційного ладу України.</p> <p>Політико-правові проблеми забезпечення стабільності конституційного ладу України та його основ.</p>

	<p>Тема № 9. Проблеми та шляхи удосконалення реалізації інституту народовладдя.</p> <p>Народовладдя як принцип демократичної системи та сутність демократичної держави. Народний суверенітет і його співвідношення з державним та національним суверенітетом.</p> <p>Форми здійснення народовладдя. Безпосередні форми здійснення народовладдя. Представницькі форми здійснення народовладдя.</p> <p>Пряме волевиявлення Українського народу – основа конституційного ладу. Основні функції здійснення народовладдя в Україні. Установча функція народовладдя. Уповноважуюча функція народовладдя. Державно-організуюча функція народовладдя. Контрольна функція народовладдя.</p> <p>Удосконалення безпосередньої форми здійснення народовладдя. Удосконалення представницької форми здійснення народовладдя.</p>
	<p>Тема № 10. Шляхи реформування публічної влади в Україні.</p> <p>Поняття, види та ознаки органів публічної влади. Відмінні риси органів державної влади та органів місцевого самоврядування.</p> <p>Конституційні основи реформування органів законодавчої, виконавчої, судової влади та контрольно-наглядових органів України. Напрями реформування Верховної Ради України – парламенту України. Глава держави – Президент України та перспективи конституційної реформи. Реформування органів виконавчої влади в Україні. Напрями реформування судової влади в Україні. Перспективи реформування конституційних контрольно-наглядових органів в Україні.</p> <p>Конституційні основи реформування місцевого самоврядування в Україні. Напрями реформування місцевого самоврядування в Україні. Проблеми реформування територіальної громади. Реформування повноважень органів місцевого самоврядування. Зміцнення правових гарантій місцевого самоврядування при здійсненні конституційної реформи в Україні.</p> <p>Взаємовідносини між державною владою та місцевим самоврядуванням</p>
	<p>Тема № 11. Трансформація державного суверенітету в умовах інтеграційних процесів.</p> <p>Еволюція розуміння суверенітету держави. Відмінність суверенітету держави від суверенних прав держави; суверенітету нації від суверенних прав нації; суверенітету народу від суверенних прав народу.</p> <p>Фактори, що впливають на сучасне розуміння державного суверенітету (глобалізація, збройні конфлікти, активне втручання у внутрішньополітичні процеси та ін.). Десуверенізація як спосіб (форма) трансформації державного суверенітету. Вплив наднаціональних утворень на трансформацію державного суверенітету. Трансформація розуміння змісту суверенітету держави в умовах загальносвітових процесів глобалізації.</p> <p>Суверенітет держави та його роль в становленні конституційного ладу України в умовах глобалізації.</p>
	<p>Тема № 12. Еволюція розвитку концепцій прав людини.</p> <p>Зародження вчень про права людини. Природно-правові ідеї давньогрецьких мислителів. Уявлення про права людини у Стародавньому Римі. Становлення універсальних прав людини в період Середньовіччя. Розвиток концепції прав людини і громадянина Нового часу. Розвиток правової думки про права людини у сучасній зарубіжній юридичній науці.</p> <p>Витоки та особливості становлення вітчизняної ідеї прав людини. Права особи у вітчизняній теорії природного права.</p> <p>Права людини та процеси глобалізації: універсалізм та цивілізаційна своєрідність. Формування універсальних стандартів прав людини.</p>
	<p>Тема № 13. Формування спеціальних правових статусів особи у конституційно-</p>

	правовій теорії та практиці.
	<p>Поняття, види та зміст правового статусу людини і громадянина в Україні в умовах конституційної реформи. Правосуб'єктність та принципи правового статусу людини і громадянина. Громадянство як елемент правового статусу людини і громадянина.</p> <p>Правовий статус внутрішньо переміщених осіб: вітчизняний та зарубіжний досвід. Перспективи удосконалення правового статусу національних меншин в Україні.</p> <p>Правовий статус іноземців, осіб без громадянства, біженців, осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту.</p> <p>Вплив міжнародного співробітництва держав на розвиток правового статусу людини.</p>
	Тема № 14. Конституційні гарантії прав людини та громадянина: напрями удосконалення.
	<p>Становлення і розвиток конституційно-правових гарантій прав людини та громадянина. Інтегративний підхід до розуміння гарантій прав людини та громадянина.</p> <p>Система конституційних гарантій прав людини та громадянина. Міжнародно-правові та національні гарантії: поняття, види.</p> <p>Конституційні гарантії прав людини та громадянина в Україні та їх удосконалення. Посилення філософсько-правової обґрунтованості конституційних гарантій. Універсалізація основоположних прав. Розширення змісту й обсягу прав. Конкретизація прав. Оптимізація правообмежень. Уточнення обов'язків. Носії прав і обов'язків. Посилення гарантованості</p>
	Тема № 15. Громадянське суспільство в Україні як пріоритетний предмет конституційно-правових досліджень.
	<p>Зародження, становлення та розвиток громадянського суспільства. Погляди на громадянське суспільство та його структуру. Визначення сутності та змісту громадянського суспільства. Правові форми взаємодії інститутів громадянського суспільства з державою.</p> <p>Ідеї і принципи громадянського суспільства. Ідеали громадянського суспільства як цивілізаційна цінність.</p> <p>Проблеми конституційних основ становлення та розвитку громадянського суспільства на сучасному етапі державотворення. Проблема встановлення конституційно-правового статусу інститутів громадянського суспільства. Взаємодія держави і політичних партій: проблеми удосконалення. Релігійні організації і держава: організаційно-правова взаємодія.</p>
	Тема № 16. Конституційно-правові засади взаємовідносин людини, суспільства та держави: шляхи гармонізації.
	<p>Співвідношення «людина – суспільство – держава» на різних історичних етапах. Взаємовідносини людини, суспільства та держави в теоріях і концепціях.</p> <p>Основні конституційні принципи взаємодії держави, суспільства і людини в умовах еволюції сучасної державності. Пріоритетність прав людини у відносинах «людина – суспільство – держава». Гарантованість прав і свобод людини як важливий напрям взаємодії людини, суспільства і держави.</p> <p>Гармонізація відносин між державою, суспільством і людиною – визначальний чинник демократизму держави. Гармонізація співіснування більшості й меншості суспільства. Підвищення довіри населення до діяльності держави. Децентралізована політична система. Розширення участі громадянських структур в управлінні різними сферами суспільного життя, їх вплив на процеси державотворення. Демократизація українського суспільства запорука входження до європейської спільноти.</p>

5. Індивідуальні завдання

Підготовка за темою дисертаційного дослідження наукових статей і тез доповідей для участі у конференціях.

6. Методи навчання

Формування знань, вмінь і навичок забезпечується поєднанням лекційних та семінарських занять із виконанням індивідуальних завдань і завдань для самостійної підготовки.

Метою лекційного курсу «Напрями розвитку науки конституційного права» є ознайомлення здобувачів з перспективними напрямами розвитку науки та практики конституційного будівництва сучасної правової держави та громадянського суспільства. Лекції проводяться із застосуванням прозірок (мультимедійні), а також із включеними бесідами.

На семінарських заняттях з дисципліни використовуються методи навчання: коротке пояснення, аналіз, тренування здобувачів для придбання ними навичок у правильному формулюванні складних юридичних понять і категорій.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення навчальної літератури, що додається до програми навчальної дисципліни, матеріалів лекційного фонду, написання тез доповідей та дисертаційної роботи.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

Контрольні питання до екзамену

1. Поняття науки конституційного права, її місце в системі галузевих юридичних наук.
2. Виникнення та розвиток науки конституційного права.
3. Витоки конституційно-правової думки України.
4. Система науки конституційного права.
5. Завдання та функції науки конституційного права.
6. Співвідношення науки конституційного права і системи конституційно-правових навчальних дисциплін.
7. Предмет науки конституційного права: загальнотеоретичні і практичні питання.
8. Джерела науки конституційного права.
9. Функції науки конституційного права.
10. Сучасні тенденції розвитку науки конституційного права.
11. Методологія та методи науки конституційного права: взаємозв'язок понять.
12. Методологія конституційно-правової теорії та практики. Методологічні принципи.
13. Функції методології конституційної теорії та практики.
14. Загальнотеоретичні методи конституційно-правової науки.
15. Спеціальні методи конституційно-правової науки.

16. Поняття «джерело науки конституційного права». Ознаки джерел науки конституційного права.
17. Класифікація джерел науки конституційного права.
18. Доктрина конституційного права як основне джерело сучасної науки конституційного права.
19. Проблеми та перспективи розвитку правової доктрини в системі джерел науки конституційного права.
20. Поняття та сутність конституціоналізму.
21. Концепції конституціоналізму.
22. Сучасний конституціоналізм та конституційні перетворення в Україні.
23. Проблеми формування парадигми конституційного права в Україні.
24. Проблеми становлення конституціоналізму в Україні.
25. Охорона Конституції та проблеми забезпечення конституційної законності.
26. Державно-правові конфлікти.
27. Проблеми реформування конституційного ладу.
28. Проблеми оптимізації форми держави в Україні.
29. Проблеми територіальної організації публічної влади в Україні.
30. Проблеми імплементації міжнародно-правових стандартів у законодавство України.
31. «Конституційний процес» у конституційному праві: загальні питання.
32. Види (способи реалізації) конституційного процесу.
33. Конституційний процес в Україні: історія і сучасність.
34. Основні напрями вдосконалення конституційного процесу в контексті правової реформи.
35. Засади конституційного ладу як загальний конституційно-правовий інститут.
36. Політико-правові проблеми забезпечення стабільності конституційного ладу України та його основ.
37. Народовладдя як принцип демократичної системи та сутність демократичної держави.
38. Установча функція народовладдя.
39. Уповноважуюча функція народовладдя.
40. Державно-організуюча функція народовладдя.
41. Контрольна функція народовладдя.
42. Удосконалення безпосередньої форми здійснення народовладдя.
43. Удосконалення представницької форми здійснення народовладдя.
44. Напрями реформування Верховної Ради України – парламенту України.
45. Глава держави – Президент України: перспективи конституційної реформи його статусу.
46. Реформування органів виконавчої влади в Україні.
47. Напрями реформування судової влади в Україні.
48. Перспективи реформування конституційних контрольно-наглядових органів в Україні.

49. Конституційні основи реформування місцевого самоврядування в Україні.
50. Напрями реформування місцевого самоврядування в Україні.
51. Зміцнення правових гарантій місцевого самоврядування при здійсненні конституційної реформи в Україні.
52. Еволюція розуміння суверенітету держави.
53. Фактори, що впливають на сучасне розуміння державного суверенітету.
54. Десуверенізація як спосіб (форма) трансформації державного суверенітету.
55. Вплив наднаціональних утворень на трансформацію державного суверенітету.
56. Трансформація розуміння змісту суверенітету держави в умовах загальносвітових процесів глобалізації.
57. Суверенітет держави та його роль в становленні конституційного ладу України в умовах глобалізації.
58. Права людини та процеси глобалізації: універсалізм та цивілізаційна своєрідність.
59. Формування універсальних стандартів прав людини.
60. Формування спеціальних правових статусів особи у конституційно-правовій теорії та практиці.
61. Вплив міжнародного співробітництва держав на розвиток правового статусу людини.
62. Конституційні гарантії прав людини і громадянина в Україні та їх удосконалення.
63. Погляди на громадянське суспільство та його структуру.
64. Проблеми конституційних основ становлення та розвитку громадянського суспільства на сучасному етапі державотворення.
65. Проблема встановлення конституційно-правового статусу інститутів громадянського суспільства.
66. Взаємодія держави і політичних партій: проблеми удосконалення.
67. Релігійні організації і держава: організаційно-правова взаємодія.
68. Взаємовідносини людини, суспільства та держави в теоріях і концепціях.
69. Основні конституційні принципи взаємодії держави, суспільства і людини в умовах еволюції сучасної державності.
70. Пріоритетність прав людини у відносинах «людина – суспільство – держава».
71. Гарантованість прав і свобод людини як важливий напрям взаємодії людини, суспільства і держави.
72. Розширення участі громадянських структур в управлінні різними сферами суспільного життя, їх вплив на процеси державотворення.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Курсант (студент, слухач), який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність курсантів (студентів, слухачів) на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо курсант (студент, слухач) не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності курсантів (студентів, слухачів), становить – **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість балів} \\ \text{(перед підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Курсант (студент, слухач), який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Курсантам (студентам, слухачам), які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Курсанти (студенти, слухачі), які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку),

то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{2} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр}}{2} + \frac{\text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

Вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни:

Критерії оцінювання навчальної дисципліни «Напрями розвитку науки конституційного права» (заочна форма навчання)		
Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 2 позитивних оцінок	Підготувати тези доповіді.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
8	80-84			
7	75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією-двома значними помилками.
6	70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками
5	65-69			
4	60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
3	40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

1. Shatilo V., Marchuk M., Gudz T., Kudin S., Yarova R. Reforming the System of Administrative and Territorial Organization in Ukraine and the Republic of Poland. *Novum Jus* 17, no. 1 (2023): p. 69–97. <https://doi.org/10.14718/NovumJus.2023.17.1.3>
2. Агафонова Н. В. Конституційна реформа в Україні: поняття, інституційний механізм та забезпечення ефективності: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. К., 2017.
3. Актуальній проблеми конституційного права: підручник / за заг. ред. А. Ю. Олійника. К.: Навчальна література, 2017. 554 с.
4. Алмохаммед Мутана Аббас Абд Алказим. Взаємодія конституційного та міжнародного права в умовах глобалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
5. Антологія конституційного процесу в сучасній Україні / Центр Разумкова; авт.-уклад. В. Мусіяка. Київ: Заповіт, 2017. 780 с.
6. Афанасенко С. І. Конституційні гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 3–5.
7. Ачімовіч Д. Т. Конституційно-правовий статус національних меншин (колективів) у державах-членах ЄС та державах, асоційованих з ЄС: порівняльно-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2014. 19 с.
8. Бабкова В. С. Проблеми поглиблення спеціалізації місцевих загальних судів в Україні. *Право і суспільство*. 2017. № 5. С. 195–200.
9. Багрій О. І. Доктрина верховенства Конституції України (за матеріалами практики Конституційного Суду України): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2016. 239 с.
10. Базов О. В. Юрисдикція Європейського суду з прав людини. Доктрина та практика: моногр. Київ: Істина, 2017. 422 с.
11. Бакумов О. С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах та проблеми його реалізації: монографія. Харків: Право, 2015. 248 с.
12. Бакумов О. С. Юридична відповідальність держави як конституційно-правовий концепт: монографія. Харків: Бровін О. В., 2020. 479 с.
13. Баранова Ю. О. Методологічні правила порівняльно-правових досліджень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Одеса, 2015. 193 с.
14. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні: конституційно-правові проблеми організації та функціонування: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2011.
15. Батанов О. В. Сучасні законопроектні ініціативи у сфері здійснення місцевого самоврядування у столиці України – місті Києві: досвід експертного аналізу. *Регіональне управління та місцеве самоврядування*. 2019. № 5. С. 174–188.

16. Батанов О. В. Унітаризм як політичний та правовий феномен: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2019. № 4. С. 20–25.
17. Берченко Г. В. Громадянське суспільство в Україні: конституційні аспекти: монографія. Х.: Юрайт, 2014. 208 с.
18. Белов Д. М. Парадигма українського конституціоналізму: монографія. Великий Березний: РК «Євростандарт», 2011. 400 с.
19. Бисага Ю. М., Белов Д. М., Шаранич С. С. Парламентська більшість (коаліція) та парламентська опозиція: теоретико-правове дослідження: монографія. Ужгород: УжНУ, 2013. 187 с.
20. Білоскурська О. В. Конституційна доктрина в системі сучасних джерел конституційного права. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 69–73.
21. Білоус О. В. Правоохоронна і правозахисна діяльність органів судової влади і прокуратури в Україні: конституційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2021. 21 с.
22. Бовкун Е. М. Захист конституційних прав внутрішньо переміщених осіб: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2020. 20 с.
23. Бориславська О. М. Європейська модель конституціоналізму: системно-аксіологічний аналіз. Харків: Право, 2018. 384 с.
24. Бородин Є. Субсидіарність як основа розвитку взаємовідносин держави та суспільства в сучасній Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 4. С. 16–21.
25. Борщевський І. В. Форма (джерел права): теоретико-правова сутність поняття. *Правова держава*. 2016. № 21. С. 6–11.
26. Босий В. П. Конституційно-правовий статус біженців в Україні: проблеми теорії та практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
27. Бринцев В. Д. Судовий конституціоналізм в Україні: доктрина і практика формування: у 2 кн. Кн. 2: монографія. Х.: Право, 2015. 376 с.
28. Букач В., Камінська Н., Медвідь Л. Інституційні гарантії конституційних політичних прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 1 (21). С. 39–46.
29. Булавіна С. Генеза гарантій прав та свобод людини й громадянина в Україні: історико-правове дослідження. *Історико-правовий часопис*. 2019. № 2 (14). С. 7–11.
30. Бучин М. А., Дутчак Х. І. Особливості формування та реалізації державної політики щодо захисту прав національних меншин (на прикладі України та Республіки Польща). *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса. Серія політичні науки*. 2019. № 4. С. 68–73.
31. Васильченко О. П. Принцип рівності прав і свобод людини і громадянина та його ціннісні виміри в конституційному праві України: монографія. Київ: Арт економі, 2014. 475 с.

- 32.Ващенко Ю. В. Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом: проблеми правової природи та перспективи реформування. *Адміністративне право і процес*. 2018. № 3 (9). Ювілейний. С. 122–141.
- 33.Вітюк Д. Л., Павлюх О. А. Вибори як форма безпосередньої демократії: теоретико-правовий аспект. *Альманах права*. 2019. Вип. 10. С. 115–121.
- 34.Войціховський А., Бакумов О. Збройна агресія російської федерації проти України як загроза системі колективної безпеки. *Право і безпека*. 2023. Т. 88, № 1. С. 134–145. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2023.1.12>
- 35.Волошин Ю. О. Конституційно-правове забезпечення європейської міждержавної інтеграції: проблеми теорії і практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2010.
- 36.Гавриленко В. Трансформація державного суверенітету в умовах європейської інтеграції: проблеми теорії та реалізації: монографія / за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф., Заслуж. юриста України Ю. О. Волошина. Одеса: Фенікс, 2017. 135 с.
- 37.Гаврильців М. Т., Лук'янова Г. Ю. Реалізація державного суверенітету та суверенних прав держави в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Сер. юридична*. 2017. № 4. С. 89–98.
- 38.Гамбург І., Гамбург С. Закріплення моделі політико-територіального устрою в конституціях держав: плюралізм підходів і досвід для України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 365–370.
- 39.Георгієвський Ю. В. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування: Монографія. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. 345 с.
- 40.Гербут Н. Гендерне квотування як основний механізм забезпечення паритетного представництва жінок у виборчих органах влади. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 6 (56). С. 197–207.
- 41.Грабова Я. О. Право особи на притулок в Україні: конституційно-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Одеса, 2017. 20 с.
- 42.Градова Ю. В. Інститут правового моніторингу як засіб оптимізації національної системи законодавства: конституційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2012. 204 с.
- 43.Гречко О. О. Деякі питання конституювання принципів територіального устрою України. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С. 12–17.
- 44.Грובה В. П. Система місцевого самоврядування в Україні: проблеми теорії і практики: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Х., 2013. 415 с.
- 45.Гудзь Л., Гудзь Т. Принцип загального виборчого права: міжнародні стандарти та перспективи законодавчої реалізації в Україні. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2020. № 2 (30). С. 30–39.
- 46.Гудзь Т. І. Конституційне закріплення суспільного ладу: основні підходи. *Право і безпека*. 2015. № 3(58). С. 21–25.

- 47.Гудзь Т. І. Муніципальна поліція як форма реалізації правоохоронної функції місцевого самоврядування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2012. 20 с.
- 48.Гудзь Т. І. Основні чинники європейської інтеграції // Конституційні принципи місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС: матеріали наук.-практ. конф. (Харків, 24 квіт. 2020 р.) / Харків, ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020. С. 114–117.
- 49.Гудзь Т. І. Форми посягання на конституційний лад України // Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє: тези доп. міжнарод. наук.-практ. конф. (Харків, 22 лист. 2019 р.). Харк. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС. С. 132–133.
- 50.Гудзь Т. І., Мальцев В. В. Міжнародні стандарти права на достатній життєвий рівень та їх вплив на законодавство України. *Право і безпека*. 2022. № 4 (87). С. 94–107. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.08>
- 51.Гультай М. М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного права. Курс лекцій. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 270 с.
52. Державна політика щодо захисту прав національних меншин: досвід країн Вишеградської групи / Колективна монографія. Львів. Видавництво «Сорока», 2019. 184 с. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/2150/monografiyavyshegrad.pdf>
53. Державне будівництво і місцеве самоврядування: посіб. для підгот. до іспиту. Харків: Право, 2019. 211 с.
54. Державний суверенітет в умовах глобалізації: теорія та практика : монографія / Н. А. Бабарикіна, Н. В. Горло, М. Ф. Заболотна, О. М. Кіндратець, Т. І. Сергієнко; за заг. ред. О. М. Кіндратець. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. 226 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/11735/1/0051974.pdf>
55. Деркач А. Л. Захист прав людини у конституційному процесі питання теорії та практики дис. ... д-ра. юрид. наук 12.00.11; 12.00.02. Київ, 2019. 390 с.
- 56.Дешко Л. М. Конституційне право на звернення до міжнародних судових установ та міжнародних організацій: порівняльно-правове дослідження: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2017. 479 с.
57. Дорофеева В. І. Конституційні засади участі громадських об'єднань у системі захисту прав людини: Україна та зарубіжний досвід: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2018. 232 с.
58. Дотримання прав людини в правоохоронній діяльності: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 319 с.
59. Дробуш І. В., Кутинець В. В. Проблеми набуття громадянства України. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1 (45.1). С. 35–38.
- 60.Дрозд А. О. Історико-порівняльний аналіз формування інституту конституційного контролю в Німеччині та Франції. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 3–10.
- 61.Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. 3-тє вид., стереотипне. К.: Алерта, 2016. 488 с.

62. Журавель Я. В. Нормативно-правовий рівень оптимізації системи центральних органів виконавчої влади в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Вип. 1 (30). С. 72–76.
63. Заворотченко Т. М. Конституційно-правові основи використання зарубіжного досвіду при охороні і захисті виборчих прав громадян. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 3. С. 24–27.
64. Зозуля О. І. Конституційно-правовий статус комітетів Верховної Ради України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2020.
65. Івановська А. М. Розмежування судового та конституційного контролю: теоретико-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 234–237.
66. Іванчо В. І. Конституційно-правовий статус іноземців в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2015. 17 с.
67. Калиновський Б. В. Місцева публічна влада в Україні: конституційно-правові засади функціонування та розвитку: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2017. 527 с.
68. Камінська Н. Верховенство права як визначальна конституційна засада вирішення виборчих спорів (методологічні підходи). *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 2. С. 15–22.
69. Каракасіді О. Ф. Специфіка конституційно-правових основ державної влади у сучасній Україні та проблеми її практичної реалізації. *Вісник НУЦЗ України. Серія: Державне управління*. 2018. С. 38–47.
70. Касинюк Л. А., Мельник Е. А. Правова держава та проблеми становлення її в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 28–32. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2019/6.pdf
71. Касяненко Є. В. Теоретико-правова характеристика трансформації статусу місцевих державних адміністрацій в умовах децентралізації влади. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 6. С. 20–23.
72. Кафарський В. Виборча система України за критеріями демократії і права. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 50. С. 64–73.
73. Кельман М. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку. *Психологія і суспільство*. 2015. № 4. С. 33–46.
74. Ключковський Ю. Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваіте, 2018. 908 с.
75. Ковтун В. І. Гарантії державного суверенітету України: конституційні аспекти: монографія. Х.: Фактор, 2014. 216 с.
76. Козаченко А. І. Історія розвитку конституціоналізму в Україні: Навч. посібник. Полтава: «Астроя», 2020. 217 с.
77. Козюбра М. І. Методологія правознавства і методологія права: співвідношення понять та їх особливості. *Право України*. 2014. Вип. 1. С. 22–32.

78. Колісник В. Відновлення дії Конституції України та зміна форми правління як засіб поновлення конституційного ладу. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 4. С. 103–108.

79. Колісник В. П. Конституційно-правові проблеми регулювання міжнаціональних відносин в Україні в умовах становлення правової держави: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2003.

80. Колодій А. М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 1999. 391 с.

81. Коломієць Ю. М. Державне право зарубіжних країн. Загальна частина: навч. посібник. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 211 с.

82. Коломієць Ю. М. Проблема конституційного регулювання промудрації законів Президентом України. *Конституція України: ціннісний вимір 25-річного досвіду державотворення та правотворення*: Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23 червня 2021 р.) / КНУ ім. Т. Шевченка. Київ, 2021. С. 221–224.

83. Коломієць Ю. М., Гудзь Л. В. Правопорушення на виборах в Україні та шляхи їх подолання. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. 2019. № 6 (46). С. 51–54.

84. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 554 с.

85. Конституційне право України: підручник / Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.

86. Конституційне право України: підручник. Ужгород: ВД «Гельветика», 2018. 461 с.

87. Конституційне право: навч. посіб. Харків: ХНУВС, 2017. 358 с.

88. Конституційне право: підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; за заг. ред. О. С. Бакумова, Т. І. Гудзь, М. І. Марчука. Харків, 2019. 484 с.

89. Конституційний процес в Україні та світовий досвід конституціоналізму: монографія / Н. Пархоменко, В. Федоренко, Ю. Шемшученко та ін. Київ: Юридична думка, 2014. 264 с.

90. Конституційні засади сучасного державотворення: навч. посіб. у питаннях і відповідях. Харків: Право, 2017. 303 с.

91. Костицький М. В., Камінська Н. В., Кушакова-Костицька Н. В. Перспективи вдосконалення діяльності Конституційного Суду України в умовах сучасних суспільних трансформацій. *ScienceRise: Juridical Science*. 2019. № 3 (9). URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:1pxXqkSe70oJ:journals.uran.ua/sr_law/article/download/180113/180588/400273+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua

92. Кофман Б. Я. Людина, особистість і громадянин в сучасному конституційному праві: дис. ... д-р. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2020. 401 с.

93. Коцур В. В. Національні меншини України в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. XX ст. – поч. XXI ст.: монографія. Переяслав-Хмельницький, (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2019. 594 с.

94. Кочура О. О. Європейський суд з прав людини в конституційно-правовому механізмі захисту прав і свобод громадян України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2015. 214 с.
95. Кравчук В. Інститут основ конституційного ладу у системі конституційного права України. *Історико-правовий часопис*. 2015. № 1 (5). С. 55–61.
96. Кравчук В. М. Теоретико-методологічні проблеми наукових досліджень у сфері конституційного права на сучасному етапі. *Конституційно-правові академічні студії*. 2016. № 1. С. 73–80.
97. Красовський К. Ю. Природні права людини в українському конституціоналізмі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2021. 20 с.
98. Красовський К. Ю. Новітні ідеї гарантування природних прав людини та удосконалення їх конституційних механізмів на тлі світового досвіду. *Публічне право*. 2019. № 4 (36). С. 19–29.
99. Кресіна І. Етнокультурна автономія як політико-правовий інститут захисту прав національних меншин. *Наукові записки ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2020. Вип. 3–4 (99–100). С. 204–223.
100. Кудрявцева О. М. Конституційно-правові основи захисту прав дитини в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. К., 2014. 20 с.
101. Кузенко У. І. Трансформація державного суверенітету в умовах глобалізації: загальнотеоретичний аспект. *Право і суспільство*. 2016. № 6, ч. 2. С. 14–19.
102. Купрій В. М. Конституційний процес: питання конституційно-правових обмежень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2019. 230 с.
103. Курцев О. Ю. Поняття та ознаки унітаризму як принципу конституційного ладу України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2020. № 44. С. 107–112.
104. Курцев О. Ю. Принцип унітаризму та система адміністративно-територіального устрою України. *Право та державне управління*. 2020. № 4. С. 141–147.
105. Кушніренко О. Г. Соціальна держава як базова цінність та принцип конституційного ладу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна Серія «Право»*. 2017. Вип. 23. С. 53–58.
106. Левенець А. В. Муніципально-правовий статус іноземців в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2017. 216 с.
107. Ленігевич Б. В. Взаємодія інституту президентства та органів державної влади. *Державноуправлінські студії*. 2017. № 1. С. 1–4.
108. Лешанич М. Особливості інституціалізації партійної системи України в умовах гібридного політичного режиму. *Гілея: науковий вісник*. 2019. Вип. 147 (№ 8), ч. 3. Політичні науки. С. 48–53.
109. Лешанич М. Особливості формування виборчої системи України (1991–2014 рр.). *Регіональні студії*. 2018. № 12. С. 18–25.
110. Логачова В. В. Конституційно-правові засади громадського контролю в проведенні виборів та референдумів в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 19 с.

111. Лощихін О. М., Якубовський Д. Г., Янішевський А. В. Реформування місцевої влади як одна з засад і гарантій конституційного ладу України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 1. С. 77–81.
112. Лушпіїнко Ю. Конституційно-правовий статус біженців та внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 188–193.
113. Любченко П. М. Місцеве самоврядування в системі інститутів громадянського суспільства: конституційно-правовий аспект: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2007.
114. Любченко П. М. Муніципальне право: підручник. Харків: Право, 2019. 510 с.
115. Магновський І. Й. Сучасний конституціоналізм: питання теорії та практики. *Альманах права*. 2019. Вип. 10. С. 61–65.
116. Майніна М. С. Сучасні підходи до дослідження державного суверенітету в інтеграційному дискурсі Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2018. Вип. 34. С. 87–94.
117. Максимович Р. О. Конституційно-правовий механізм захисту соціальних та економічних прав і свобод людини і громадянина в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2017. 18 с.
118. Маменко Б. М., Пархоменко-Куцевіл О. І. Передумови, ознаки і шляхи формування правової держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 17. С. 99–105.
119. Мартинюк Р. Змішана республіка – напівпрезидентська форма правління? *Право України*. 2018. № 1. С. 172–183.
120. Мартинюк Р. Класифікація форми правління: проблема вибору критеріїв. *Право України*. 2018. № 12. С. 207–219.
121. Марцеляк О. В. Інститут омбудсмана: теорія і практика: Монографія. Харків: Вид-во НУВС, 2004.
122. Марцеляк О. Правова природа актів Конституційного Суду України та їх роль у розвитку науки конституційного права. *Вісник Конституційного Суду України*. 2015. № 4. С. 118–121.
123. Марцеляк О. В. Передвиборна агітація: до питання сучасного доктринального розуміння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. Вип. 51. Т. 1. С. 27–32.
124. Марцеляк О. В., Марцеляк С. М. Правова природа й види цензів у виборчому праві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 33. Т. 1. С. 79–93.
125. Марчук М. І. Державний лад Республіки Польща: конституційно-правова модель: монографія. Харків: «Стиль-Іздат», 2019. 527 с.
126. Матійчук А. В. Самоорганізація громадянського суспільства як чинник демократичної модернізації політичної системи України: дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Івано-Франківськ, 2016. 212 с.

127. Мацюк А. А. Народовладдя як конституційна основа формування, організації та здійснення влади в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. К., 2014. 21 с.
128. Мельник Л. А. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: основні поняття, проблеми та стратегічні напрями. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1395>
129. Мельничук О. П. Відокремлення держави та релігійних організацій в сучасних умовах державотворення: правова природа, зміст та види. *Правова позиція*. 2020. № 2 (27). С. 178–182.
130. Месюк М. П. Взаємодія інститутів влади та громадянського суспільства в Україні в контексті євро інтеграційних процесів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 8. С. 87–93.
131. Методологія в праві: монографія / І. Безклубий, І. Гриценко, М. Козюбра та ін.; за заг. ред. І. Безклубого. К.: Грамота, 2017. 658 с.
132. Михайлов М. Класифікація типових та нетипових форм безпосередньої демократії. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 127–131.
133. Мохончук Б. С. Виборча система України як конституційно-правовий інститут: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2017. 201 с.
134. Мохончук Б., Романюк П., Цуркан М. Огляд судової практики з розгляду спорів щодо виборів та виборчих правопорушень в Україні: за результатами президентських та парламентських виборів 2019 року / за ред. М. Цуркана. Київ: «АК-Group», 2020. 147 с.
135. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Х.: Право, 2009. 600 с.
136. Нелін О. Конституційна доктрина України: проблеми концептуалізації основних підходів. *Юридична Україна*. 2015. № 9. С. 20–25.
137. Нестерович В. Ф. Поняття й види народного вето в контексті сучасних конституційно-правових трансформацій. *Право і суспільство*. 2016. № 3. С. 27–33.
138. Нестерович В. Ф. Виборче право України: підручник. Київ: Ліра-К, 2017. 503 с.
139. Нестерович В. Ф. Зміст та структура суб'єктивного виборчого права в Україні. *Вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спец. вип. № 3. С. 163–169.
140. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади впливу громадськості на прийняття нормативно-правових актів: зарубіжний та український досвід: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. К., 2015. 40 с.
141. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові засади інституту лобіювання: зарубіжний досвід та перспективи для України: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. 752 с.
142. Олійник В. С. Республіканська форма правління: її особливості в Україні. *Науковий вісник Сіверщини. Серія: Право*. 2018. № 2. С. 15–26.

143. Олійник В. С., Олійник В. В., Шумний А. О., Чабанюк Д. Ю. Проблеми конституційно-правового забезпечення недоторканності народних депутатів: зарубіжний досвід та українські реалії. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 17–28.
144. Оржаховська А. А. Конституційно-правовий статус дитини, яка перебуває у спеціальному навчальному закладі соціальної реабілітації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. К., 2013. 17 с.
145. Осауленко С. В. Гарантії права громадян на свободу об'єднання у політичні партії. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 4. С. 34–42.
146. Остапенко В. В. Судові гарантії конституційних прав людини: порівняльно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2018. 241 с.
147. Павлишин С. Я. Захист прав і свобод людини в умовах збройного конфлікту: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2017. 15 с.
148. Павшук К. О. Демократичні засади конституційного ладу України: монографія. Харків: Юрайт, 2016. 200 с.
149. Панкевич О. З. Державне право зарубіжних держав: підручник. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 259 с.
150. Парламентська коаліція: вітчизняний досвід та європейська практика / О. Л. Копиленко та ін.; пер. Т. Л. Гладкова, С. С. Горькавий, Ю. В. Хорт. Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2016. 256 с.
151. Петришин О. В., Петришин О. О. Міжнародні стандарти місцевого самоврядування в контексті євроінтеграційних процесів в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1. С. 84–91.
152. Петров Є. Ю. Конституційно-правовий статус іноземців в Україні та механізм його забезпечення: дис. ... канд. юрид. наук. Х., 2013. 219 с.
153. Пономарьова О. П. Конституційно-правовий статус осіб з обмеженими можливостями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2015. 208 с.
154. Порівняльне конституційне право: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 327 с.
155. Право на життя в контексті кримінального провадження: практика Європейського суду з прав людини та законодавство України: наук.-практ. осіб. Харків: Право, 2019. 185 с.
156. Правова доктрина України: у 5 т. Х.: Право, 2013.
157. Прилуцький С. В. Незмінюваність суддів в Україні: конституційно-правове регулювання та проблеми реалізації. *Публічне право*. 2017. № 1 (25). С. 73–82.
158. Проблеми правової відповідальності: монографія / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, Л. М. Баранова та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, В. І. Борисової. Харків: Право, 2014. 348 с.
159. Процюк І. В. Поділ державної влади як критерій класифікації форм державного устрою. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2018. Вип. 51, т. 1. С. 36–40.

160. Пушкіна О. В., Чебікіна Т. С. Правовий аналіз статусу біженців та іноземних громадян в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 2, т. 1. С. 35–38.
161. Рабінович П. М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1 (84). С. 19–29.
162. Разметаєва Ю. С. Доктрина та практика захисту прав людини навчальний посібник. Київ ФОП Голембовська О. О., 2018. 362 с.
163. Разметаєва Ю. С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: монографія. Харків: Финарт, 2013. 196 с.
164. Реньов Є. В. Цінності конституційного ладу України та їх правова регламентація: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2017. 211 с.
165. Речицький В. В. Конституційне АВС: монографія. Х.: ТОВ «Видавництво «Права людини», 2016. 408 с.
166. Речицький В. В. Конституціоналізм. Коротка версія. Харків: Права людини, ХПГ, 2014. 264 с.
167. Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналіт. доп. / Павленко І. А., Даниляк О. О., Макаров Г. В., Руденко А. В. Київ: НІСД, 2019. 65 с.
168. Романюк П. В. Конституційно-правові засади інституту представницького мандата в Україні. Х.: ТОВ «Видавництво "Права людини"», 2019. 192 с.
169. Руденко Л. Д. Механізм притягнення до адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 4. С. 207–210. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2020/51.pdf
170. Рябовол Л. Т. Державний суверенітет: наукові підходи до визначення поняття і ступеня обмежень в умовах глобалізації. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право*. 2019. № 3(43). С. 262–266.
171. Савчин М. В. Конституціоналізм і природа конституції: теорія і практика реалізації: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2013.
172. Савчин М. В. Сучасні тенденції конституціоналізму у контексті глобалізації та правового плюралізму. Ужгород: РІК-У, 2018. 439 с.
173. Селезньов В. Є. Уніфікація норм права з прав людини в умовах європейської інтеграції: автореф. ... дис. канд. юрид. наук 12.00.11. Одеса, 2014. 20 с.
174. Селіванов А. О. Доктрина охорони конституції України в період політичних задумів про її реформування. *Вісник Конституційного Суду України*. 2011. № 1. С. 75–81.
175. Семеніхін І. В. Правова доктрина: загальнотеоретичний аналіз / наук. ред О. В. Петришин. Харків: Юрайт, 2012. 88 с.
176. Серьогін В. О. Право на недоторканість приватного життя у конституційно-правовій теорії та практиці: монографія. Харків: Видавництво «ФІНН», 2010. 608 с.

177. Серьогіна С. Г. Теоретично-правові та організаційні засади функціонування інституту президентства в Україні: Монографія. Харків: Ксилон, 2001.
178. Серьогіна С. Г. Форма правління в Україні: конституційно-правовий аспект: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Харків, 2013.
179. Сінкевич О. В. Функції конституційного права як галузі права України: монографія. Київ: Видавництво Ліра_К, 2020. 462 с.
180. Скрипнюк О. Державний суверенітет: генеза доктрини та визначення поняття (частина перша). *Публічне право*. 2013. № 2 (10). С. 6–12.
181. Скрипнюк О. Конституційне право і теорія конституційного права України: теоретико-методологічні проблеми. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 2 (73). С. 108–114.
182. Скрипнюк О. Проблеми забезпечення державного суверенітету України на сучасному етапі (конституційно-правовий аспект). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 2. С. 18–26.
183. Скрипнюк О. Система конституційного права України та його галузева специфіка. *Вісник Центральної виборчої комісії*. 2009. № 2–3 (16–17). С. 41–45.
184. Скрипнюк О. Специфіка конституційно-правових відносин в Україні. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 3. С. 59–68.
185. Скрипнюк О. В. Державний суверенітет: генеза доктрини та визначення поняття (частина друга). *Публічне право*. 2013. № 3. С. 6–13.
186. Скрипнюк О. В. Державний суверенітет: генеза доктрини та визначення поняття (частина 3). *Публічне право*. 2014. № 2. С. 5–11.
187. Скрипнюк О. В. Поняття норм та джерел у конституційному праві. Проблеми теорії конституційного права України / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ: Парламентське вид-во, 2013.
188. Скрипнюк О. В. Розбудова української держави на сучасному етапі (політико-правове дослідження): дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01, 12.00.02. Одеса, 1996. 532 с.
189. Славна О. В. Громадянське суспільство як основа розвитку правової держави в контексті конституційної реформи. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Юридичні науки. 2017. № 1. С. 16–19.
190. Словська І. Є. Український конституціоналізм: етапи становлення і розвитку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право». К., 2004. 20 с.
191. Совгиря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України: повний курс: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
192. Совгиря О. Предмет конституційного права України: аксіологічна складова на сучасному етапі. *Український часопис конституційного права*. 2017. № 1. С. 41–46.
193. Совгиря О. В. Конституційно-правовий статус Уряду в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2013.

194. Сподинський О. О. Проблема подвійного громадянства в Україні: шляхи її вирішення. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 4. С. 83–86.
195. Стахура Б. І. Роль органів державної влади у забезпеченні прав людини і громадянина в демократичному суспільстві: теоретико-правовий вимір дис. ... канд. юрид. наук 12.00.01. Львів, 2016. 180 с.
196. Стецюк П. Конституційний розвиток у сучасному світі (теоретико-методологічні аспекти). *Юридичний вісник*. 2015. № 3. С. 107–112.
197. Стрельцова О. В. Конституціоналізація процесу асоціації України з Європейським Союзом: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2018.
198. Супрун В. Зарубіжний досвід організації взаємодії органів законодавчої і виконавчої влади. 2017. С. 121–125.
199. Сухонос В. В. Конституційно-правовий статус глави держави: порівняльний аспект: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. К., 2012. 34 с.
200. Сучасний конституціоналізм: проблеми теорії та практики: матеріали наукового семінару (21 червня 2019 р.) / упор. Н. Я. Лепіш. Львів: ЛьвДУВС, 2019. 396 с.
201. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні // Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 16 жовтня 2020 р.); редкол.: О. В. Щербанюк (голова), Л. Г. Бзова (відпов. секр.) та ін. Київ: Видавництво ВАІТЕ, 2020. 356 с.
202. Теорія і практика конституціоналізації галузевого законодавства України: монографія; наук. ред. Ю. С. Шемшученко, відп. ред. Н. М. Пархоменко. К.: Вид-во «Юридична думка», 2013. 308 с.
203. Теорія і практика конституціоналізації національних систем права та законодавства: український досвід: аналітична доповідь / Шемшученко Ю. С., Барабаш Ю. Г., Скрипнюк О. В., Погребняк С. П. та ін.; відп. ред. Н. М. Пархоменко. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. 128 с.
204. Тиріна М. П. Особливості функціонування та проблеми реалізації прав і свобод людини і громадянина нового покоління у сучасній державі (на прикладі біологічних): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Маріуполь, 2013. 20 с.
205. Тлумачний термінологічний словник з конституційного права: рекомендовано МОН України / за заг. ред. Л. Р. Наливайко. Київ: Хай-Тек Прес, 2016. 628 с.
206. Трачук П. А. Місцеве самоврядування у системі публічної влади України. *Закарпатські правові читання*. 2017. Т. 1. С. 176–180.
207. Трошкіна К. Є. Поняття громадянства як правового інституту. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С. 47–52.
208. Турецька Я. П. Конституційно-процесуальний статус біженця, як вид правового статусу іноземця: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2019. 215 с.

209. Фаловська І. М., Бисага Ю. М., Бисага Ю. Ю., Коцкулич В. В. Конституційний принцип рівності: правозастосовчі аспекти: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 204 с.
210. Федоренко В. Завдання та функції конституційного права як галузі конституційного права. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2021. № 1 (93). С. 80–89.
211. Федоренко В. Л. Конституція та конституціоналізм: сутність, сенси і взаємозумовленість. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2019. Вип. 2 (86). С. 78–94.
212. Федоренко В. Л. Конституція України: генезис, проблеми, шляхи і перспективи удосконалення. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2015. № 6. С. 6–11.
213. Федоренко В. Л. Методологія сучасних конституційно-правових досліджень в Україні: наук. доповідь. Київ, 2015. 64 с.
214. Федоренко В. Л. Система конституційного права: поняття та генезис. *Право і суспільство*. 2020. № 4. С. 35–46.
215. Федоренко В. Л., Чернеженко О. М. Конституційні моделі місцевого самоврядування у державах-учасниках ЄС, Швейцарії та Україні: монограф.; за ред. О. В. Федоренка. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 288 с.
216. Філіпська Н. О. Роль недержавних громадських об'єднань у захисті прав осіб з обмеженими можливостями в Україні під час війни. *Право і безпека*. 2022. Вип. 87(4). С. 69–80. DOI: 10.32631/pb.2022.4.06.
217. Філіпська Н. О. Конституційно-правовий статус дітей з обмеженими можливостями: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2016. 236 с.
218. Формування та становлення громадянського суспільства в Україні: монографія / В. І. Цимбалюк, В. І. Гришко, І. В. Міщук та ін. Одеса: КУПРІЄНКО СВ, 2019. 158 с.
219. Формула демократії: народ, конституція, влада: монографія / О. Мороз, О. Ющик, О. Скрипнюк та ін. К.: Парламентське видавництво, 2016. 308 с.
220. Фрідманський Р. М. Конституційно-правовий статус уряду в Україні та ФРН: порівняльно-правовий аналіз: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Ужгород, 2014. 225 с.
221. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: наук.-метод. посіб. для суддів. 2-ге вид. випр., допов. Київ, 2015. 208 с.
222. Хома Н. Соціальна держава третього тисячоліття. *ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2018. Вип. 3 (71). С. 205–215.
223. Христова Г. О. Зобов'язання держави в сфері прав людини в умовах окупації. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2018. Т. 25. № 1. С. 204–218.
224. Христова Г. О. Позитивні зобов'язання держави у сфері прав людини: сучасні виклики: монографія. Харків: Право, 2018. 680 с.

225. Цимбалістий Т. Інститут імпідменту в системі конституційно-правової відповідальності. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. № 2. С. 51–55.
226. Чернопищук Я. В. Конституціоналізація процесу європейської інтеграції України.: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. Одеса, 2013. 22 с.
227. Чехович Т. Роль конституційних відносин у становленні та розвитку демократичної та правової державності. *Право і громадянське суспільство*. 2015. № 4. С. 46–58.
228. Шамрай В. Методологічні засади впливу сучасних процесів глобалізації на розвиток конституційного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 176–180.
229. Шамрай В., Слюсаренко Ю. Трансформація державного суверенітету в умовах сучасного конституційно-правового розвитку. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2021. № 1 (116). С. 62–65.
230. Шапенко Л. О., Райчук М. В. Принципи правового забезпечення судової влади в умовах євроінтеграції України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 5 (34). С. 24–30.
231. Шаповал В. Виконавча влада в контексті форм державного правління (теорія і практика світового конституціоналізму). *Право України*. 2015. № 12. С. 92–100.
232. Шаповал В. М. Феномен конституції як основного закону. *Право України*. 2014. № 7. С. 64–84.
233. Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн: академічний курс. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 461 с.
234. Шатіло В. А. Конституційний механізм державної влади в Україні: проблеми співвідношення організаційних структур і функцій: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. Київ, 2018.
235. Шаульська Г. М. Громадськість як індикатор системи державного управління та громадянського суспільства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. № 1 (8). С. 70–74.
236. Шемшученко Ю. С. Проблеми теорії конституційного права України. Київ: Парламентське вид-во, 2013. 616 с.
237. Шемшученко Ю. С., Скрипнюк О. В. Академічні наукові школи в галузі державознавства і правознавства. До 70-річчя від часу заснування Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. *Вісник Національної академії наук України*. 2019. № 4. С. 83–92.
238. Щербанюк О. В. Народний суверенітет в політико-правовому будівництві сучасної держави: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. К., 2014. 35 с.
239. Щербанюк О. В. Проблеми реалізації конституційної скарги в Україні та шляхи їх вирішення. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 1. С. 93–99.

240. Юзефів А. Р. Конституційні гарантії забезпечення прав і свобод людини. *Порівняльне аналітичне право*. 2018. № 1. С. 74–77.

241. Янчук А. О. Конституційно-правові засади безпосереднього здійснення влади народом України: проблеми теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02. К., 2015. 38 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://portal.rada.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Конституційного Суду України. URL: <http://www.ccu.gov.ua>

5. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rainbow.gov.ua>

7. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: <http://www.as-rada.gov.ua>

8. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України. URL: <http://www.ombudsman.kiev.ua>